

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

**EGZAMIN MATURALNY
JĘZYK LITEWSKI – POZIOM PODSTAWOWY**

TEST DIAGNOSTYCZNY

TERMIN: **marzec 2021 r.**

CZAS PRACY: **170 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron (zadania 1–11).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Możesz korzystać ze słowników językowych.

EMLL-P0-**100**-2103

Algirdas Sabaliauskas

Iš kur atsirado kalba?

Jau senovės graikai, klausydamiesi upelių čiurlenimo, girių ošimo, lietaus šnarėjimo ar paukščių giesmės, sukūrė teoriją, jog žmogus, šiuos natūralius gamtos garsus girdėdamas, bus pramokęs kalbėti. Jie aiškino, kad žmogaus žodžiai atsirado iš gamtos garsų pamėgdžiojimo. Nepasakysi, kad tokia teorija būtų visai kvaila. Juk kiekvienoje kalboje rasime žodžių, kurie susiję su pamėgdžiojimo garsais. Štai rusų *kukuška*, lenkų *kukułka*, vokiečių *Kuckuck*, bulgarų *kukavica*, čekų *kukačka*, [...] turkų *kuku* ir daugybės kitų kalbų gegučių pavadinimai kiekvienam pasakys, kad jie, kaip ir lietuvių *kukuoti*, kilo iš garsažodžių. Tačiau visa bėda ta, kad tokių „gegučių“ kalbose tėra labai maža. Garsažodžiu mes galime pavadinti gegutę, kokią nors kiaulę ar kalakutą, bet pamėginkite juo pavadinti akmenį, smakrą ar kvapą, – jie visada tylūs ir jokių garsų iš jų neištrauksi.

Kiti mėgino aiškinti, jog kalba atsirado iš įvairių klyksmų, kuriais žmogus reiškė visokius pergyvenimus. Kiekvienoje kalboje tokios kilmės žodžių iš tikrųjų yra, bet iš *ai ai*, *oi oi*, *ui ui*, ar *oho* kalbos nesukursi, o jei ir sukursi, tai tokia kalba maža ką pasakysi.

Treti kalbos kilmės aiškintojai sukūrė vadinamą „darbo šūksnių“ teoriją. Anot jų, mūsų žodžiai kilo iš šūksnių, kuriuos žmonės šūkaudavę, dirbdami kokį nors bendrą darbą. Dar kiti mėgino aiškinti mūsų kalbą atsiradus iš tam tikrų žaidimų, iš dainavimo, kalba buvo lyginama net su paukščių vestuvinėmis giesmėmis, kurios išreiškia tam tikrą instinktą. Dar ne taip seniai buvo labai paplitusios teorijos, jog garsinė žmogaus kalba atsirado iš „gestų kalbos“. Kaip matome, aiškinimų daug, bet kalbos kilmė nuo jų nė kiek nepaaiškėja.

Labai įdomiai kalbos kilmės teorijų atžvilgiu pasielgė prancūzų lingvistai. Jie, apibendrinami gal dviejų tūkstančių metų šios problemos tyrinėjimo patirtį, savo draugijos įstatuose ėmė ir įrašė tokį paragrafą, jog šios draugijos nariams kalbos kilmės klausimą tyrinėti... draudžiama. Kaip įvairios technikos mokslo įstaigos jau daugelį metų atsisako bendrauti su amžinųjų variklių („perpetuum mobile“) išradėjais, taip ir anie prancūzų lingvistai nieko nenori girdėti apie kalbos atsiradimo teorijas. Ką gi, sprendimas originalus, bet mokslui iš jo naudos nėra. [...]

Norėtume tik pridurti, kad kalbos kilmės klausimo vieni kalbininkai tikrai niekada neišspręs. Jis turi būti sprendžiamas kartu su paties žmogaus atsiradimo problema, nes žmogus be kalbos negalėjo būti žmogumi.

Tikėkimės, kad ateis laikas, kai bendromis lingvistų, etnografų, antropologų, psichologų ir kitų mokslų atstovų pastangomis bus sukurta patikima kalbos kilmės hipotezė. Gal ją patvirtins kitų planetų būtybės! Prancūzų kalbininkai bus priversti pakeisti savo draugijos įstatus, o mūsų moksleivių programose atsiras tikriausiai labai sunkus naujas kalbos kilmės klausimas.

A. Sabaliauskas, *Šimtas kalbos mįslių*, Vilnius 2001, p. 267–270.

1 uždutis (0–2)

Remdamiesi tekstu, išvardykite dvi kalbos kilmės teorijas ir paaiškinkite, kuo tos teorijos rėmėsi.

a)

.....
.....
.....

b)

.....
.....
.....

2 uždutis (0–1)

Kuri tezė atitinka ketvirtą teksto pastraipą? Pasirinkite iš pateiktų tezių ir atitinkančią pažymėkite.

- A Prancūzų kalbininkai savo draugijos įstatuose atsisako gvildinti kalbos kilmės problemą.
- B Prancūzų kalbininkai savo draugijos įstatuose draudžia nariams bendrauti su amžinųjų variklių išradėjais.
- C Prancūzų kalbininkai savo draugijos įstatuose atsisako tyrinėti „perpetuum mobile“.
- D Prancūzų kalbininkai savo draugijos įstatuose draudžia nariams gvildinti kalbos kilmės problemą.

3 uždutis (0–2)

Parašykite po vieną antonimą kiekvienam pateiktam žodžiui:

vargas –

leistinas –

atsiradimas –

patvirtinti –

4 uždutis (0–1)

Pabaikite sakinį. Pasirinkite iš pateiktų atsakymų ir teisingą atsakymą pažymėkite.

Garsažodžiai – tai:

- A** žodžiai, reiškiantys jausmus, valią.
- B** žodžiai, tiesiogiai perteikiantys garsus.
- C** žodžiai, išstarti garsiai.
- D** žodžiai, vartojami perkeltine reikšme.

5 uždutis (0–1)

Suraskite tekste ir parašykite žodžius, kuriuos apibūdina šios sąvokos:

- a) Mokslininkas, tiriantis žmogų, jo kilmę, rases –
- b) Mokslininkas, tiriantis psichikos reiškinius, jų kilmę, raidą, reikimosi formas ir mechanizmus –
- c) Mokslininkas, tiriantis tautas ir kitas etnines bendrijas, jų materialinę bei dvasinę kultūrą –

6 uždutis (0–2)

Nurodykite A. Sabaliausko teksto kalbines ypatybes. Pabraukite TAIP, jeigu ypatybė būdinga tekstui, ir NE, jeigu ypatybė tekstui nebūdinga.

1.	Tekste yra skolinių iš kitų kalbų.	TAIP	NE
2.	Tekste yra citatų iš įvairių kalbininkų darbų.	TAIP	NE
3.	Tekste autorius remiasi konkrečių psichologų tyrimais.	TAIP	NE
4.	Tekste autorius cituoja mokslinius antropologų darbus.	TAIP	NE

7 uždutis (0–1)

Pabaikite sakinį – pažymėkite atsakymą A arba B ir jo vieną pagrindimą: 1, 2 arba 3.

Sabaliausko tekstas *Iš kur atsirado kalba* yra

A	meninio stiliaus,	nes	1	jis atlieka dalykinio pranešimo funkciją.
B	mokslo populiarinamojo stiliaus,		2	jo tikslas yra pateikti informaciją patraukliai, įtaigiai.
			3	turi ryškias stiliaus normų ribas, yra šabloniškas, griežtai reglamentuotas.

Dalia Striogaitė

Velnius kaip literatūros kūrinio protagonistas

Ewa Stryczyńska-Hodyl, kolegė iš Lenkijos, daugelį metų gilinasi į baltų mitologijos šaltinius, į lietuvių bei latvių literatūros medžiagą apie šią nelabąją būtybę ir gana „susigyveno“ su ja. Rado daug velnio atvaizdų literatūroje, juos analizavo, tyrė jų reikšmes, rūšiavo estetiniu požiūriu, klasifikavo pagal dviejų kaimyninių literatūrų panašumus bei skirtumus ir darė išvadas, kartais net labai įdomias. Paskelbė išsamią [...] studiją „Diabeł w literaturze litewskiej i łotewskiej od połowy XIX do połowy XX wieku“ („Velnius lietuvių ir latvių literatūroje nuo XIX a. vidurio iki XX a. vidurio“), kurią neseniai išleido. [...]

Velnius – viena populiariausių lietuvių ir latvių folkloro būtybių. Vardas – *velnius* (lietuvių), *velns* (latvių) kalbininkų siejamas su *vėle*, su mirusiojo dvasia; tai chtoninės sferos atstovas. Senųjų baltų giminių tikėjimai, palikę įspaudus mitologijoje, leidžia atkurti šios būtybės archajiškuosius bruožus. Abiejų tautų folkloriškasis velnius turi nemaža artimų savybių: veikia prie vandens, susijęs su akmenimis, svetimas žmonėms, ypač keisti ir baugūs jo zoomorfiniai pavidalai. Aptardama velnio bruožus, tyrinėtoja džiaugiasi, kad lietuvių folkloras gausus, labiau paskelbtas ir išsamiau ištirtas [...]. Baltų mituose ryšku, kaip ši dievybė buvo veikiamą dviejų, ilgainiui gana susipynusių tradicijų – pagoniškosios ir vėlesnės krikščioniškosios. [...] Latvių velns turi daugiau demoniškumo, grėsmingumo. [...] O lietuviškas velnius – dažniausiai ponaitis vokietukas – mažesnis, kvailokas ir nekeliantis didesnės baimės. [...]

Pati būtybė charakterizuojama kitaip. Lietuvio vaizduotėje velnius naivokas, nesusigaudantis, žmogui pavyksta jį ir pagąsdinti, ir pergudrauti. Latvių velnius baisus ir anaipol nėra naivus, jis neduoda progos iš savęs šaipytis, jis neišgąsdinamas. [...]

Didelis darbo skyrius skirtas K. Borutos poetiniam romanui (čia jis vadinamas apysaka) „Baltaragio malūnas“. Pinčukas, autorės žodžiais, „savyje sutelkia beveik viską, ką galima pasakyti apie lietuvių liaudies velnią“, o K. Borutos veikalu tyrinėtoja pasigėri kaip „nepaprastai originaliu, kurio nesigėdytų jokia literatūra“, esą net galėtume jį pavadinti lietuvių epu. [...]

Šį skyrių apie „Baltaragio malūną“, kur darbo autorė demonstruoja gerą lietuvių mitologijos bei etniškumo išmanymą ir gražius analitikės sugebėjimus, kiek aptemdo citavimo nesaikingumas [...]. Turbūt tai galima pateisinti: tyrinėjimas skirtas lenkų skaitytojui, kuriam gal daug kas nežinoma, ir autorė stengiasi visiškai viską paaiškinti. Bet tyrinėjime tas „viskas“ kartais rodo tik persistengimą. [...] Tam tikrą abejonę kelia ir tai, kad iš pradžių pristačiusi „Baltaragio malūno“ pirmąją (1945 m.) ir antrąją (1962 m.) redakcijas, autorė apsistoja prie antrosios, realistiškesnės, kur ir velnio paveikslas autoriaus gerokai maskuojamas. O ir chronologiniu požiūriu kūrinys „išskrinta“ iš tyrinėjimui pasirinktos epochos ribų.

www.culture.lt/lmenas

8 užduotis (0–1)

Parašykite po vieną sinonimą kiekvienam iš šių žodžių:

bruožas –

velnias –

9 užduotis (0–1)

Pabaikite sakinį. Pažymėkite atsakymą A, B arba C ir jo vieną pagrindimą: 1, 2 arba 3.

Dalios Striogaitės straipsnis yra

A	recenzija,	nes	1	turi žinutės, kronikos, informacinio pranešimo, apybraižos žanrų ypatybių.
B	santrauka,		2	jame esama kritinio literatūros, mokslo, meno veikalo ar leidinio įvertinimo.
C	reportažas,		3	čia yra trumpai išdėstytas knygos turinys.

10 užduotis (0–1)

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas pateikia ne vieną daiktavardžio *paveikslas* reikšmę. Kuria iš pateiktų reikšmių šis daiktavardis vartojamas penktoje teksto pastraipoje? Pažymėkite TAIP ten, kur reikšmė atitinka, ir NE ten, kur neatitinka.

1.	dailės kūrinys plokščiame paviršiuje: Spalvotas p.	TAIP	NE
2.	meno kūrinio reprodukcija; knygos iliustracija: Knyga su ~ais, ~ėliais.	TAIP	NE
3.	literatūrinis ko nors vaizdas, vaizdavimas: Buities p.	TAIP	NE

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.**1 tema: Ar dėl turto verta atsisakyti meilės? Svarstykite remdamiesi pateiktomis ištraukomis iš Žemaitės apysakos *Petras Kurlmelis*, visu kūrinio ir kitu kultūros tekstu. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.**

Žemaitė

Petras Kurlmelis

Petras ilgai dar stovėjo užtirpęs ant vietos, žiūrėjo plačioms prieš save, nors nieko nematė. [...] Norėjo nusiraminti, norėjo užmiršti, bet niekaip negalėjo, nes ausyse aiškiai skambėjo žodžiai Marcės: „Negaliu paveizėti nė širdies užlaužti... Duonos, putros davė, bet meilės nedavė! Ar paklausė bent kumet – galiu jį mylėti ar ne?.. Sunku būti su nekenčiamu žmogum, nieko...“ – „Teisybė, sunku“, – pripažino ir jo širdis. „Neklausei jos apie meilę, nepaklausei nė sykio!“ – spigino jo paties saužinė. „Neieškojai meilės nė jai davei, nemyli jos!“ – tvirtino širdis. „Tokia tinginė, nevaleika – niekaip negali mylėti!“ – sporiškos galva. „Pūsta jo turtų!.. Nieks nemyla, nieks nemalonu!“ – „Čia tikra tiesa“, – pamislijo. „Verčiau, kad būčio tos medegos nė akimis nematėt!“ – sudrebėjo (susipurtino) Petras. „Dabar žinau, dėl ko ana vis teip paniurusi... Mat mylėjo kitą... Kodėl man nepasisekė?.. Ana pati, pati kaltesnė... Ne, jisai kaltesnis... melavo, suvadžiojo, potam džiaugėsi nusikratęs... Jisai, Pranukas, už visus kaltesnis...“ – Nugirdo jo birbynę. Rodos, cypdama šaukia: „Neklausei jos, neklausei! Tavo didžiausia kalčia!“

[...] Petras nieko nematė nė tēmijo; atsidūksėjo ir užsimerkė, nes jį prislėgė kaip sunkiausias akmuo; visa kalčia nelaimės sugulė ant jo. Slėgė skausmas širdj, maišės galvoj išmetinėjimai Marcės, nebeturėjo nė kokio spasabo dėl nusiteisinimo, rodės, jog dangaus užgrius ir kalnai užvirs ant jo; rodės, jog visa pasaulė jį patį kaltina, pagaliau paukšteliai patys kaip sakyte sako. [...] Mėlynasis balandis iš tiesų supykęs brūkavo: „Pertė Kurlmelj, pertė rupūžė, per nugarą... brūklis!“ Margasis kikilis teipogi tyčiojos: „Skamb Marcelės – cink, cink, cink, cink, cink šimtukai!“ Lakūnė blezdingėlė skrajodama ant oro liežuvj laidė: „Nabageli, nabageli! Neglamžavęs, nemylavęs, nemylėjęs meilės nenorėk!“ Artojo draugelis, vivirselis, virpėdamas aukštyn, aiškiai, kaip iš kuodelio, vyturo: „Tarei, tarei – man vis tiek, man vis tiek, by tik pinguota, by tik bagota! Turtus, naudas turi, meilės, laimės neturi, neturi... Mat ne vis tiek, ne vis tiek“ Pasipurtęs tetervinas dar šiokią tokią rodą j modą davė čiulbėdamas: „Parduok prastą pačią, pirk gerą! Parduok prastą pačią, pirk gerą!“ [...] Pagaliau tas kuisis, menkas vabalas, j ausj prisilindęs zyzia: „Broleli, broleli! Norėjai rublelio, rublelio!“

Visi tą patį tvirtina ir tvirtina, net ausys cypia Petru. Atsižvelgė j saulelę. Ta merkdama tarytum sakė: „Buvo mylėti, vaikaiti! Buvo meilės ieškoti, buvo klausti, atsiklausti, buvo pamylėti!“ [...] Niekur globos. Grobės Petras už karštos galvos, kad neužsidegtų; grobės už skaudžios širdies, kad nepersprogtų. [...] Vėrė vėl skausmas širdj Petru; atsidūksėjo balsu: „Matušele mano, matušele! Ko nepatarei meilės ieškoti?“ Atsakė rave varlelė: „Tariau, tariau, tariau!..“

Visų išmetinėjamas, visų persekiojamas, Petras juto, jog skausmas jo virto j apmaudą. Kumsčias gniaužė, dantis tratino.

Žemaitė, *Petras Kurlmelis*, Vilnius 1976, p. 214–219.

2 tema. Interpretuokite pateiktą eilėrašį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Vincas Kudirka

Gražu, gražiau ir gražiausia

Atminčiai susirinkimo pas J. Gaidį, Varšavoje

Gražu yra matyti lietuvių būrelį,
Kurie tarp svetimųjų vienybę užlaiko
Ir sus'ėję tėvynei aukauja žodelį,
Ir motiną pagarbin atminimais vaiko.

Gražiau, jeigu kiekvienas pripažinti gali,
Kad nuo žodžių jų širdys taipgi neatskirtos
Ir visos tiesiog kreipias į tėvynės šalį,
Ir meilėje tėvynės visados yr tvirtos.

Gražiausia vienok esti akimis matyti,
Kada širdims ir žodžiams ir darbai atsako,
Kad visi tie lietuviai patys, nevaryti,
Savo tėvynės garbei ne'pželdina tako.

<http://antologija.lt>

WYPRAĆOWANIE

na temat nr

A series of horizontal dotted lines for writing.

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning most of the page width.

A series of 28 horizontal dotted lines for writing.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabele wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
rozprawka	A.	0 - 3 - 6		
	B.	0 - 4 - 6 - 9 - 12		
interpretacja	A.	0 - 2 - 4 - 6		
	B.	0 - 4 - 8 - 12		
	C.	0 - 1 - 2		
	D.	0 - 2 - 4		
	E.	0 - 1 - 2		
	F.	0 - 1 - 3		
	G.	0 - 2 - 4		
	H.	0 - 2 - 4		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)